

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Беззубченко Ольга,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет

ПОСТВОЄННИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сьогодні Україна переживає складні й трагічні часи, що стали випробуванням для всього народу. Безумовно, першочергова мета для всіх — якнайшвидше припинити війну. Водночас уже зараз необхідно активно шукати шляхи та механізми для відновлення держави, її соціально-економічного потенціалу. Це питання стало предметом жвавих дискусій у наукових, державних та бізнесових колах. Оцінити повний масштаб руйнувань наразі неможливо, оскільки пошкодження критичної інфраструктури, промисловості та житлового фонду продовжуються. Ці втрати мають також серйозні демографічні та екологічні наслідки.

Проте сьогодні вже можна окреслити базові принципи повоєнного відновлення країни. Для цього варто звернути увагу на досвід інших країн, які в різні часи проходили подібний шлях. Світова історія демонструє різноманітність моделей відновлення економік, які часто ставали основою для динамічного розвитку. Згадаймо, хоча б «економічна дива» Німеччини та Японії, досвід Франції де післявоєнна реконструкція стала поштовим до стрімкого економічного зростання [1,2,3,4,5].

Звісно, повна імплементація певної моделі відновлення будь-якої зарубіжної країни в українські реалії, буде помилкою. Для ефективного застосування іншого досвіду необхідно виокремити та мінімізувати низку унікальних загроз і викликів:

Унікальність українського контексту у поєднанні з ризиком неузгодженості запозичень. Моделі, успішно реалізовані в інших країнах, можуть виявитися несумісними з українськими реаліями, з огляду на масштаби знищення, людські втрати, руйнування виробничої й соціальної інфраструктури, економічний занепад, екологічні наслідки.

Невизначеність майбутніх сценаріїв. Важко точно оцінити остаточні наслідки війни, масштаби руйнувань. Ця невизначеність ускладнює планування та реалізацію відновлювальних заходів.

Україна, ймовірно, постане перед низкою можливостей для побудови власної, гнучкої та ефективної національної моделі відновлення. Але ця модель повинна формуватися в межах соціально-орієнтованих підходів до розвитку.

Головне завдання після воєнного відновлення полягає не у відновленні економіки та суспільства до довоєнного стану, а у глибокій модернізації та трансформації соціально-економічної системи. Відбудова повинна стати потужним поштовхом для створення сучасної, стійкої, обороноздатної, конкурентоспроможної та безпечної України, здатної ефективно відповідати на виклики майбутнього.

Аграрна реформа забезпечила ліквідацію неефективної системи землеволодіння у Франції після Другої світової війни, перерозподіл земельної власності у сільському господарстві на користь приватних фермерів сприяв економічному та соціальному розвитку сільських територій та зміцненню продовольчої безпеки. Основою аграрного устрою країни була обрана модель розвитку фермерського господарства сімейного типу.

З огляду на це, потужний агропромисловий сектор може бути одним із важливих стовпів відновлення України.

Проте, доцільно конструктивною змінювати структуру економіки та роль у міжнародному розподілі праці. Наприклад, у Німеччині, після Другої великої світової війни промислові концерни стали основою відновлення економіки. Стан технологічного розвитку України може слугувати міцним підґрунтям для успішного та ефективного відновлення та довгострокового економічного розвитку країни. Для цього необхідно зосередитися на таких ключових кроках:

Посилення науково-дослідної бази. Важливо підтримувати та розвивати наявну науково-дослідну інфраструктуру з метою стимулювання наукової, технічної та інноваційної діяльності, а також налагодження ефективного трансферу технологій від розробників до виробників.

Державне стимулювання інновацій. Необхідно створити умови для активного залучення корпорацій до фінансування малого та середнього інноваційного бізнесу (зокрема, стартапів і венчурних підприємств). Це передбачає впровадження програми підвищення кваліфікації працівників, створення корпоративних науково-дослідних лабораторій і побудову сучасних високотехнологічних виробничих мереж, здатних оперативно адаптуватися до змін світової ринкової кон'юнктури.

Серед ключових чинників, які забезпечили успіх Японії у військовому відновленні можна виділити земельну та освітню реформи та інвестиції в науку та технології. Величезна увага в країні приділялася дослідженням та розвитку (R&D), впровадженню передових технологій у промисловість, зокрема в автомобілебудування, електроніку та важку промисловість, підтримці урядом наукових інновацій, що забезпечило створення нових високотехнологічних виробництв. Таким чином, Японський досвід також демонструє, що поєднання ефективних державних реформ, інноваційних технологій, соціальної

згуртованості та міжнародної підтримки може стати потужним фундаментом для успішного повоєнного відновлення.

Література

1. Юрків Ю. Від руїн до світового лідерства в економіці. Електронний ресурс. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/06/27/688588/>
2. Дідик А. М., Погорелов Ю. С. Міжнародний досвід післявоєнного розвитку економіки: уроки для України. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку* № 1 (9), 2023, с. 269-282.
3. Железняк Я. 5 історій економічного успіху після війни: світовий досвід для України. 2022. URL: https://lb.ua/economics/2022/04/13/513199_5_istoriy_ekonomichnogo_uspihu_pislya.html
4. Іванов С. В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. *Економіка України*. № 1 (686)., 2019, С. 75–89.
5. Новіков В. Яка модель для відновлення економіки після війни потрібна Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/03/16/684116/>

Марена Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи,
професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Формування систем національної економічної безпеки в країнах світу сьогодні відбувається в умовах як переосмислення підходів до самого сприйняття феномену безпеки національної економіки та її складових (макроекономічної, виробничої, фінансової, інвестиційно-інноваційної, продовольчої, демографічної тощо), так і кардинальної модифікації та динамічних змін у переліку ризиків та загроз безпеці. При цьому усе більш впливовими чинниками формування безпекового середовища стають виклики, пов'язані із поглибленням глобальних трансформацій, зростанням екзогенності процесів формування національної економічної безпеки. Нові умови формування безпекового середовища викликають необхідність пошуку, обґрунтування та застосування новітніх підходів до забезпечення економічної безпеки. Одним із таких підходів є застосування у зовнішніх